

Stric Tinček in njegova koča.

(Črtica. — Spisal Cvetinomirski.)

Uasnega nedeljskega popoldne sem sedel s sosedovim sinom Gorgonijem v senci košate, z zreliimi jabolki obložene jablane. Svetla solnčna juč je trepetala skozi gosto vejevje in se je ravlivala na rdeče nadahnjeno sadje, ki se nama je smehljalo izza listov in naju prijazno vabilo. Vendar sta ostala najina obraza v senci, topli žarki naju niso dosegli.

Gorgonij se je nenadoma razžalostil.

»Danes, glej, je šel od nas...«

»Kdo je šel?«

»Stric Tinček. V svojo kočo jo je popihal, veš... Že dolgo je pravil, da pojde, danes je pa res šel. Vso svojo obleko je stlačil v culo, vrgel jo preko rame in jo je mahnil skozi vas proti Golobinjaku in naprej...«

Le malo sem poznal Tinčka — ali kakor so ga nazivali, »strica« Tinčka — ki je bil stric Gorgonijev. Tih človek je bil to, zelo priljuden in delaven kakor živina. Služil je pri sosedovih, kjer je bil doma. Ker je bil malo otročji in neroden, so se radi norčevali iz njega, in tudi otroci ga niso spoštovali preveč, čeprav so ga v resnici ljubili. — Tinček ni bil šel v svoji mladosti od doma, dočim sta se njegova brata Jaka in Jože oženila in odšla daleč od rodnega kraja. Ravnotako tudi sestri Mimi in Lojza. Le Tinček je ostal doma in si ni upal nikamor. In pa rdečelična, zgovorna Tonča. K hiši namreč se je priženil neki Jernej iz Močilna. In tako je služil Tinček v svoji rojstni hiši tujemu gospodarju, ki ni bil posebno prijazen...

»Povej mi kaj več o tem stricu Tinčku!« sem poprosil Gorgonija in mu pogledal v velike, sinje oči, ki so bile solzne. »Rad bi vedel kaj več o njem, o njegovem življenju in o njegovi koči...«

Gorgonij je zakašljal in je zamahnil ozlovoljen z roko.

»No, kaj bi tisto!... Težko je praviti; pa naj bo, ker si ti. — Stric-Tinčkova zgodba je čisto navadna, a ravno zato, ker je navadna, tako vsakdanja in neznatna, da je škoda besedi za njo, mi je težko govoriti... Glej, jaz sem imel strica Tinčka rad, res, zelo rad. Bolj kakor njegova brata in njegovi sestri! Čudno, da ga drugi domači niso čislali. Oče se je neprestano kregal, češ, da ne zna nič delati, in še kdové, kaj mu je pridigoval. A stric je pretrpel vse te grenke besede in je delal kakor prej, pridno in mirno. Prepira še celo ni želel. Zato, ker so ga imeli drugi za nekakega čudaka, ki prav nič ne govori, ampak le trpi in dela... dela brez prestanka in je kljub temu dober in otroškovesel, ravno zato sem ga ljubil najbolj...«

Otrl si je Gorgonij z dlanjo solzo, ki mu je kanila iz očesa na lice, in je nadaljeval z mehkim, časih skoro veselim glasom:

»Nekoč si je kupil Tinče od Erjavčena v Kotih tisto osebenščino za Golobinjakom. Pri tej priči pa ti moram opisati vse njegovo veselje, ki je je imel zaradi tega tisti dan. Ni bil le v srcu vesel, tudi ljudem je hotel pokazati svojo radost.

V nedeljo popoldne je bilo to, in stric Tinček je ob nedeljah vedno živahen. Ko je odhajal od Erjavčena domov, so vreli ljudje ravno iz cerkve od litanij. Vse polno jih je bilo, črna množica. Gnetli so se okrog strica in so ga izpraševali poredno, kje da je bil. Posebno stari Ogelčar je silil vanj. Stric Tinček pa je zaukal in se ni zmenil za ljudi, ki so se mu smejali, ker se je malo zibal, in je rekel:

»Veš, Ogelčar, pri Erjavčenu sem bil in sem kupil od njega tisto kmetijo tam pri golobinskih vinskih goricah. Ali veš, kje je to?«

Ogelčar se je zasmel.

»Kako ne bi vedel? ... Ko sta prebivala tam berač Čičifore in Dragarjev Jaka, sem nabiral na tistem bregu vsako leto bezgove jagode, ker si onadva nista znala izkoristiti bezga. Jaz pa sem si kuhal bezgovec za zdravilo. Ti, Tinček, ali boš pustil še meni, da bom obiral pri tebi tisti bezeg? Saj tebi tako ne bo nič koristil...«

»Eh, pa naj bo!« je dovolil takoj stric Tinček in je postal še bolj vesel. »Ali veš, ti Ogelčar, kako je bil včasih tisti stari in šepavi Očakar na Počakovem hud na tebe in na tvoje kokoši, ki so zahajale na njegovo dvorišče?«

Debelo se je ozrl nanj Ogelčar in ga ni hotel razumeti. V tem je pa prihajalo vedno več ljudi okoli Tinčka in ga je opazovalo od nog do glave tako živo, kakor deveto božje čudo. Tinček pa je porabil to lepo priliko. Zavrtel se je naglo, otročji kakor je bil, na peti okoli, zaukal je in je zategnil s čudnim, jokajočim glasom:

»Ogelčarjeve kokoši mi bodo še hišo izpodkopale!« Pri tem je oponosil starega Očakarja.

Slučaj pa je hotel, da je bil prišel ravno v tem trenutku Očakar sam iz cerkve in da je videl in slišal, kaj je storil in rekel naš stric. Takoj je stopil predenj in mu je zažugal smehljaje s krivo, grčavo palico:

»Ti, Tinček! Na starost boš še znorel, če boš vedno tak, kakor si danes.«

Rekel je in je odšepal s počasnim, trudnim korakom po ilovnatih cestah proti Počakovemu...

Smeh je nastal med ljudmi in kmalu so se razšli. Vsak je hitel na svoj dom. Stric Tinček pa jo je udrl za starim Ogelčarjem, tja v Studence, kjer stojé hiše v vinogradih in je ob mejah in ob bregovih vse polno črešenj. Ogelčar sam je splezal na najbolj polno drevo in je nabral cel predpasnik rdečih, okusnih črešenj. Te je dal stricu Tinčku. Ta jih je pozobal slastno in z velikim veseljem, kakor plah otrok. Na ta način, si je mislil stric sam pri sebi, se odškodujem za prekornost bezeg.

Pozno v noč je prišel stric Tinček k nam domov in je bil tako zadovoljen in razposajen, da je bilo kaj. Tak je bil torej tisti dan, ko je kupil od Erjavčena kočjo in tisto bore brega poleg nje za denar, ki si ga je prislužil pri nas s krvavimi žulji in s potnim čelom.

No, in danes je ravno pet let od tega. Koliko je pretrpel stric Tinček v tem času, ni mogoče povedati.

Kajne, čudno se ti zdi, zakaj da ni odšel stric takoj v svojo kočol... Je že tako. Potrebovali smo ga doma pri delu in on je ljubil vse domače in se ni mogel ločiti. Delal je pridno in vztrajno. Komaj, da smo ga spravili k jedi. Klicati ga je bilo treba gotovo četrto ure, pa še ni prišel. — »No, prišel bom precej, samo tointoreč bom še prej pospravil in dejal v red.« — Hodil je stric Tinček pod kozolcem in je premikal vozove, spravljaj je motike in gnojne vile na svoja mesta, pogledal je še v hlev k živini in je pobrskal malo tja po jasliah, pogladil je mimogrede kravo-dimko po vratu — »... o ti ubožical« — in nastljal ji je še listja pod nože, odpravil se je vun in je tekel gotovo še petkrat okrog hleva, preden je prišel k mizi.

Seveda, velikokrat je šel pogledat stric Tinček tja v »svoje«; posebno ob jasnih, solnčnih nedeljah. Zakaj ljubil je svojo kočol s čudno gorečo ljubeznijo, ki ni nikoli zamrla. Če sva bila kje sama, mi je kočol vedno hvalil. — »Svoje grajščine ne dam za cel svet,« se je pošalil včasih. Jaz pa sem bil prepričan, da bi je res ne dal. — Največkrat se je odpravljaj stric Tinček v »svoje« tako-le pod večer, ko lega mrak prav tiho in tajinstveno na zemljo. Truden od dela, tako da se je še komaj držal na nogah, je odhajal po stezi proti Golobinjaku. In jaz sem vedel: celo noč je ostajal tam v koči. Ni spal; pospravljaj je po zakajeni izbi, po kuhinji, po kleti, po podstrešju. Vso noč, vso dolgo noč ni zatisnil očesa: vedno je hodil iz kota v kot, samo da je stal lonec fižola na pravem mestu, da ni ležal kramp sredi izbe, da ni bilo pajčevine na stropu. Vse je počedil stric Tinček in govoril je sam s seboj, kakor bi pravil svojemu znancu ali prijatelju kaj zelo važnega. Navsezadnje je pa sedel na breg kraj vinograda, ki ga je oblivala srebrna mesečina, in je preudarjal, kdaj bo treba kopati, kdaj grozdje trgati in je stiskati, da bo kaj pijače. Na vsako stvar je mislil Tinček in je šel zopet v hišo. Venomer je brskal in ril naokrog. Noč pa se je poslavljal in vstajalo je jutro. A stric Tinček ni videl, da se noč poslavlja in da vstaja jutro: vedno je bilo treba še kaj storiti in dejati na svoje mesto, vedno je čakalo še polno dela... Tako se je vračal stric Tinček zjutraj k nam in je zopet delal kakor ponoči, kakor da ne pozna počitka...

Morda si radoveden, kakšna je stric Tinčkova kočol? ... Naj ti povem. Pot od Golobinjaka pelje pod Hribarjevim vinogradom in njegovimi njivami mimo Škofove hiše. Tam je razpotje: ena steza drži proti Repšetu, druga pa proti Komatarju, tretja pa proti Andrejčkovi hiši, noter do Šantovca. Blizu Škofove hiše stoji Tinčkova zemlja. Je prav prijazen kraj, zelo solnčnat. Od hiše se vleče njegov vinograd dol do studenca, ki meji njegovo od Komatarjevih. Zraven vinograda se razprostira njivica, ki pa ni posebno rodovitna; na drugi strani je svet bolj skalnat...

Nikar ne misli, da je tam dolgočasno! O ne; tako prijazno je, da nikjer tako. Že zunaj pred kuhinjo zagledamo veliko drv, ki si jih je stric Tinček pripravil, da kuri z njimi. Na drugi strani je pa klet. Njej nasproti pa hišne duri, skozi katere se gre v mračno izbo z majhnimi, majčkenimi okenci... Različne stvari ima stric Tinček spravljene tu. Stare orglice, ki

mu jih je zapustil ded. Ležé v miznem predalu, vse zaprašene in pomazane; dasiravno stare in napologlušene, imajo vendar prijeten glas. Vsaj Tinčku in meni se zdi tako. Razen tega zagledaš še dosti različnega orodja: kladivo, kramp, cepin, motiko brez toporišča in ob čudnopisani steni napolpolomljeno žago z dolgim, rdečim trakom na koncu. Tam ob peči pa stoji lonec fižola; kraj duri pa se šopiri lepa, nova omara, ki jo je bil naredil Medvešek iz trga in ki jo je prinesel stric Tinček ponoči sam domov, samo zato, ker je močen in ker ni hotel, da bi ga videli ljudje s tako težkim tovorom na hrbtu.

V kleti nam udari takoj duh po vinu v nos. Ob vlažni steni počiva prešerno in bahato par majhnih, večina praznih sodov; le v enem samem je še precej lanskega, v Tinčkovem vinogradu pridelanega vina. V kotu leži kopica nagnitega krompirja, s stropa doli pa bingljajo košare za sadje. Nekaj košev, cajn in brenta stojé v drugem kotu.

Hočeš pogledati še nekoliko v njegovo podstrešje? Ni sicer kdovekako lepo, a je prijazno in je domače, kakor pri stricu Tinčku sploh. Kup desk, na njem veliko gnile slame in nekaj črepinj, par prevrnjenih starih škornjev brez podplatov, koš pisanih cunj in čudnih, iz raznih krajev skupaj znošenih ropotij — vse to uzreš kar hkrati. Skozi majhna, priprta vratca dospeš še v posebno shrambo. Najprvo nas iznenadi na strešnih deščicah razobešen fižol v stročju. Nato zapaziš še nekaj praznih, raztrganih cajn, sredi njih pa staro, s pajčevinami prepreženo skrinjo...

Kraj kočé stoji velika stiskalnica za grozdje in za sadje. Tudi klopica je tukaj, kjer stric Tinček najrajši počiva in pregleduje vinograd in breskve po vinogradu.

Iz vsega tega, kar sem ti povedal, si lahko misliš, da je prav prijazno in domače pri mojem stricu Tinčku. Posebno jeseni. Ves vinograd se tedaj sveti v solncu od zlatorumenih grozdov, ki visé s šibečih se trt in visokih brajd na vsaki strani brega. Vmes se pa smehljajo z breskev, med trtami raztresenih, rumenordeče, mehke, okusne breskvice... Tako prijetno je na stric-Tinčkovem domu.»

Nenadoma je nehal Gorgonij; jasen in svetel je postal njegov obraz, nobene solze mu ni bilo več v očeh.

»Danes pa je šel tja v ,svoje'. In nikoli se ne bo vrnil... Nikoli več.«

»A zakaj je šel?«

»Zakaj da je šel?!... Hm, zaradi žalostnih razmer v naši hiši... Kreg, pikre besede in tako naprej. A jaz sem imel strica rad, zelo rad.«

Vstal sem in sem se poslovil. Nekaj čudnega mi je bilo leglo ob Gorgonijevem pripovedovanju na srce. Tedaj sem spoznal dodobra, kako so spoštovali ubogeга Tinčka njegovi domači in koliko je pretrpel, ne da bi se pritoževal...

Težka misel je ležala nad jasnim, solnčnim popoldnevom. Mislim sem si: Niti tak skromen človek nima na svetu nebes.

Ribji lov.